

11 juli 2020

Onderzoek: Debat slavernij- verleden en racisme

Samenvatting

Racismedebat drijft Nederland uiteen, maar niet alles is onbespreekbaar

De huidige discussie over racisme zet vooral aan tot verdeeldheid. Ironisch genoeg lijkt dat het enige waarin mensen elkaar kunnen vinden. Toch, blijkt uit onderzoek van EenVandaag, zijn mensen niet zo onverzettelijk als het lijkt.

Sinds een aantal weken wordt er in Nederland, na anti-racisme protesten die overwaaiden uit Amerika, een maatschappelijk debat gevoerd over racisme in Nederland. Die discussie leidt vooralsnog meer tot verdeeldheid dan tot verbinding, vindt een flinke meerderheid (80 procent) van de ruim 28.000 ondervraagden. Slechts 12 procent ziet nu dat mensen juist wel dichterbij elkaar komen in deze discussie.

'Bordjes met toelichting een heel goed idee'

Met de racismediscussie is er ook hernieuwde aandacht voor standbeelden van historische figuren die een grote rol hebben gespeeld in de Nederlandse geschiedenis maar daarbij ook wandaden hebben gepleegd. Het liefst worden die beelden niet aangepast en blijft het zoals het is, zeggen de meeste mensen (66 procent). Velen (59 procent) vinden het ook onterecht dat hier discussie over is.

Maar wanneer er een aantal concrete voorstellen wordt voorgelegd die in de discussie zijn geopperd, vinden grote groepen mensen elkaar toch. Zo vindt bijna driekwart (74 procent) het acceptabel als er uitlegbordjes worden geplaatst bij de huidige standbeelden. Daarop vallen de successen maar ook de schaduwzijde van de historische figuur te lezen. "Bordjes met toelichting vind ik een heel goed idee. Beter dan het weghalen van de beelden. Je kunt de historie toch niet 'uitwissen'?", zegt een panellid.

Extra beelden antikoloniale verzetsmensen

Ook is er brede steun voor het plaatsen van extra standbeelden van personen die zich hebben verzet tegen de slavernij en de koloniale overheersing van Nederland. De huidige standbeelden blijven dan wel staan zoals ze staan. 62 procent kan zich daar goed in vinden; een kwart niet.

Een ondervraagde daarover: "Standbeelden van mensen die hebben gestreden tegen slavernij of kolonisering zijn prima, maar niet geforceerd naast een ander beeld."

Voor het weghalen, verplaatsen naar musea of het vervangen van deze standbeelden voor andere is een stuk minder draagvlak. Dit zou volgens een grote groep het verkeerde signaal afgeven dat de geschiedenis moet worden uitgewist: "Wat ze ook gedaan hebben, het is niet te ontkennen dat hun rol voor Nederland groot was. Vertel het hele verhaal, maar weghalen is geen optie."

Meerderheid tegen excuses Nederland voor slavernijverleden

In 2023 komt er een herdenkingsjaar voor het slavernijverleden, met tentoonstellingen, voorstellingen, debatten en aandacht in onderwijs en media. Het is in dat jaar 150 jaar geleden dat de slavernij in Nederland werd afgeschaft. Formeel gebeurde dat al in 1863, maar tot 1873 voerden tot slaaf gemaakten nog werk uit op de plantages onder 'bijzonder toezicht' van de staat.

In hoeverre vind je het belangrijk dat er een herdenkingsjaar voor het slavernijverleden komt?

Heel belangrijk 17%
Redelijk belangrijk 25%
Niet zo belangrijk 29%
Helemaal niet belangrijk 27%
Weet niet / geen mening 2%

Een aantal partijen wil dat de Nederlandse regering excuses aanbiedt voor de rol die Nederland heeft gespeeld in het slavernijverleden. Zij vinden dat Nederland verantwoordelijkheid moet nemen voor het leed dat mensen is aangedaan. Anderen willen geen excuses. Zij vragen zich af of je mensen die vandaag leven, verantwoordelijk kunt houden voor het verleden.

Vind je dat de Nederlandse regering wel of geen excuses moet aanbieden voor het Nederlandse slavernijverleden?

Wel excuses aanbieden 20%
Geen excuses aanbieden 72%
Weet niet / geen mening 8%

Straatnamen en standbeelden

Sommige straatnamen en standbeelden van belangrijke historische figuren staan ter discussie, omdat zij een rol hebben gespeeld in het Nederlandse slavernijverleden. Sommigen vinden dat deze personen niet vereerd zouden moeten worden, of dat er meer aandacht moet zijn voor hun rol in het kolonialisme en de slavernij. Anderen vinden dat deze verwijzingen moeten blijven bestaan omdat het staat voor de Nederlandse identiteit en cultuur.

Vind je het terecht of onterecht dat deze discussie gevoerd wordt?

Terecht 37%
Onterecht 59%
Weet niet / geen mening 5%

Los van wat er verder mee moet gebeuren: moeten standbeelden van personen uit de Nederlandse geschiedenis met een omstreten verleden wat jou betreft aangepast worden of niet?

Moeten wel aangepast worden 29%
Moeten niet aangepast worden 66%
Weet niet / geen mening 5%

Standbeelden en racismedebat

Steun voor uitlegbordjes en extra standbeelden

Vind je de volgende scenario's met betrekking tot standbeelden van omstreden historische figuren wel of niet acceptabel?

	Wel acceptabel	Niet acceptabel	Weet niet / geen mening
Uitlegbordjes plaatsen bij standbeelden van omstreden historische figuren waarop ook de wandaden van de persoon worden getoond	74%	21%	5%
Standbeelden van omstreden historische figuren verplaatsen naar musea	35%	57%	8%
Naast de huidige standbeelden ook standbeelden plaatsen van mensen die zich hebben ingezet tegen de koloniale overheersing en slavernij	62%	25%	14%
Standbeelden van omstreden historische figuren weghalen en vervangen door andere	16%	75%	9%
Niets veranderen aan de huidige standbeelden	59%	29%	12%

Racismedebat

De volgende vragen gaan over het huidige racismedebat in Nederland. Na protesten in Amerika naar aanleiding van de dood van George Floyd zijn ook in Nederland protesten ontstaan over racisme in Nederland. Sindsdien is er veel aandacht voor de kwestie in de politiek, media en de samenleving als geheel.

Denk je dat de huidige discussie over racisme in Nederland vooral aanzet tot meer verbinding tussen mensen of tot meer verdeeldheid?

Vooraf tot meer verbinding 12%
Vooraf tot meer verdeeldheid 80%
Weet niet / geen mening 8%

Vind je dat de meeste witte mensen in Nederland zich voldoende of onvoldoende verplaatsen in het leed van mensen van kleur als het gaat om racisme?

Voldoende 52%
Onvoldoende 30%
Weet niet / geen mening 18%

Heb je het gevoel dat je in Nederland in het openbaar kunt zeggen wat je denkt in het racismedebat?

Ja 28%
Nee 67%
Weet niet / geen mening 5%

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Aan het onderzoek deden 28.352 deelnemers van het EenVandaag Opiniepanel mee. De resultaten van de totale steekproef zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Het onderzoek werd gehouden tussen 8 en 11 juli 2020.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Jeroen Kester:
jeroen.kester@eenvandaag.nl

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit ruim 55.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. De uitslag van de peilingen onder het EenVandaag Opiniepanel zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen. Op de meeste onderzoeken respondeert 60 tot 70 procent van de panelleden.

